

کارناوال در اشعار رضا رفیع با محوریت شعر "مأمور و محجور" و "درست و غلط"

دکتر بتول مهدوی^۱، مهشید روحی جویباری^۲

۱- استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه مازندران

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی دانشگاه مازندران

چکیده

علی رغم نظریه باختین که چندصدایی را منحصر به ژانر رمان می دانست و در دیگر انواع ادبی ظرفیت چندصدایی و چندشخصیتی را نمی دید، طنز یکی از گونه هایی است، که بیشترین استعداد را در براندازی تک صدایی و به سخره گرفتن تک آوایی و بازتاب صداهای گوناگون دارد. رضا رفیع از نویسندگان و شاعران طنزپرداز معاصر، در آثارش از این ظرفیت بهره جسته و به گونه ای می توان برخی از طنزهای او را در جهت محور مرزبندیهایی که در حوزه ی فرهنگ سنتی و دینی قابل تعریف است دانست. این جستار که به شیوه ی توصیفی - تحلیلی و برای نخستین بار انجام پذیرفته در پی آنست، که ضمن مرور ویژگیهای کارناوالیته باختین دو قطعه از اشعار رفیع را با رویکرد کارناوالی مورد بررسی قرار دهد. رفیع با طنزی شیرین و غیرگزنده و با خلق محیطی براندازنده و سیال و شاد، جدیت صداهای سرکوبگر و مقتدر را به چالش کشیده و به نوعی تمایزات و مرزبندیها را در آستانه ویرانی قرار داده است. دستاورد پژوهش حاکی از آن است که رفیع در شعر "مأمور و محجور" بر نگاه مسلط تعصبات و نگرشهای عوامانه از دین و در شعر "درست و غلط" بر تک آوایی فرهنگ مردسالار سنتی در نظام خانواده تاخته و بر دو هنجار ستر و مسلط جامعه شکافی عمیق ایجاد کرده است.

کلیدواژه ها: رضا رفیع، کارناوال، شعر مأمور و محجور، شعر درست و غلط، گفتمان چندصدایی.